

**UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI” CLUJ-NAPOCA  
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE  
ȘCOALA DOCTORALĂ DE RELAȚII INTERNAȚIONALE ȘI STUDII DE SECURITATE**

**REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT**

*Securitizedarea și desecuritizedarea crizei refugiaților din Uniunea Europeană. Analiza discursului oficial european despre migrație în perioada 2019-2021*

**Conducător de doctorat:**

**Prof. Univ. dr.abil. Roșca Luminița**

**Student-doctorand:**

**Văscan Rareș-Alexandru**

**(2023)**

# Cuprins

<b>LISTA FIGURILOR ȘI TABELELOR .....</b>	<b>4</b>
<b>INTRODUCERE.....</b>	<b>5</b>
<b>MOTIVAȚIE, SCOP ȘI OBIECTIVE .....</b>	<b>8</b>
<b>METODOLOGIE : CORPUS, ÎNTREBĂRI DE CERCETARE ȘI METODĂ DE ANALIZĂ.....</b>	<b>11</b>
<b>REVIZUIREA LITERATURII.....</b>	<b>14</b>
<b>CAPITOLUL 1. SECURITATEA ÎNTRE TEORIE ȘI PRACTICĂ: CONCEPTUALIZAREA SECURITĂȚII, ABORDĂRI TEORETICE ȘI ȘCOLI DE GÂNDIRE .....</b>	<b>18</b>
1.1. EVOLUȚIA CONCEPTULUI DE SECURITATE ÎN DOMENIUL RELAȚIILOR INTERNAȚIONALE .....	21
1.2. CLASIFICAREA SECURITĂȚII: NIVELELE DE ANALIZĂ A SECURITĂȚII.....	27
1.2.1. <i>Securitatea individuală (umană)</i> .....	28
1.2.2. <i>Securitatea națională</i> .....	30
1.2.3. <i>Securitatea internațională</i> .....	35
1.3. CONCEPTUL DE SECURITATE .....	38
1.3.1 <i>Ce este securitatea?</i> .....	39
1.4. ȘCOALA DE LA COPENHAGA ȘI NOUL MODEL DE ANALIZĂ: SECURITIZAREA, DESECURITIZARE ȘI SECURITATE SOCIETALĂ. ....	43
1.4.1. <i>Securitizarea – o practică discursivă</i> .....	44
1.4.2. <i>Desecuritizarea</i> .....	48
1.4.3. <i>Securitatea societală</i> .....	51
1.4.4. <i>Criticii Școlii de la Copenhaga</i> .....	52
1.5. CONCLUZII.....	54
<b>CAPITOLUL 2. MIGRAȚIA, REFUGIAȚII ȘI SECURITIZAREA MIGRAȚIEI ÎN EUROPA .....</b>	<b>56</b>
2.1. MIGRAȚIA INTERNAȚIONALĂ .....	60
2.1.1. <i>Definirea și clasificarea formelor de migrație</i> .....	61
2.1.2. <i>Cauzele migrației internaționale</i> .....	63
2.2. MIGRAȚIA ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ: CRIZA REFUGIAȚILOR DIN 2015.....	66
2.2.1 <i>Criza refugiaților din 2015</i> .....	67
2.2.2. <i>Politicile Uniunii Europene de gestionare a crizei refugiaților din 2015</i> .....	74
2.3. RELAȚIA DINTRE MIGRAȚIE ȘI SECURITATE .....	78
2.4. SECURITIZAREA MIGRAȚIEI DIN 2015.....	81
2.5. CONCLUZII.....	84
<b>CAPITOLUL 3: METODE DE CERCETARE CONSTRUCTIVISTE .....</b>	<b>88</b>
3.1. MIGRAȚIA CA FENOMEN SOCIAL .....	88
3.2. PARADIGMA CONSTRUCTIVISTĂ .....	97
3.2.1. <i>Constructivismul în relațiile internaționale</i> .....	98
3.2.2. <i>Constructivismul social în domeniul sociologiei, psihologiei și al comunicării</i> .....	102
3.3. MIZELE CONSTRUCȚIEI SOCIALE ÎN INTERACȚIUNEA DISCURSIVĂ.....	103
3.4. CONCLUZII.....	110
<b>CAPITOLUL 4: PERSPECTIVE TEORETICE ASUPRA ANALIZEI DE DISCURS.....</b>	<b>112</b>
4.1. DOMENIILE ÎN CARE SE UTILIZEAZĂ ANALIZA DE DISCURS .....	113
4.2. ANALIZA DISCURSULUI CRITIC .....	115
4.3. RETORICA .....	116
4.4. DE LA RETORICĂ LA TEORIA ARGUMENTĂRII.....	120

4.5. ANALIZA DE DISCURS CONFORM TEORIEI LUI RUTH WODAK.....	123
4.6. CONCLUZII.....	126
<b>CAPITOLUL 5: METODOLOGIA.....</b>	<b>127</b>
5.1. DESIGNUL DE CERCETARE .....	127
5.2. DISCURSUL ȘI TIPOLOGIILE DISCURSIVE .....	129
5.3. CORPUSUL ȘI RELEVANȚA DISCURSURILOR SELECTATE ÎN ANALIZA DISCURSULUI LIDERILOR EUROPENI.....	133
5.4. PREZENTAREA DISCURSURILOR OFICIALE EUROPENE .....	135
<b>CAPITOLUL 6: ANALIZA DISCURSULUI EUROPEAN: PRIN PRISMA DISCURSURILOR LIDERILOR INSTITUȚIILOR ȘI LIDERII STATELOR MEMBRE.....</b>	<b>138</b>
6.1. TIPOLOGIA DISCURSURILOR LIDERILOR EUROPENI .....	138
6.2. EVALUAREA REZULTATELOR OBTINUTE PRIN APLICAREA GRILEI DE ANALIZĂ. TIPOLOGIA DISCURSURILOR LIDERILOR EUROPENI.....	139
6.3. EVALUAREA DISCURSURILOR LIDERILOR EUROPENI DIN PERSPECTIVA TIPOLOGIILOR .....	144
6.4. IDEOLOGIILE POLITICE IDENTIFICATE LA NIVELUL DISCURSIV EUROPEAN.....	146
6.5. GRILA ANALIZEI DE DISCURS .....	149
6.6. PRINCIPALELE TEME ABORDATE DE LIDERII EUROPENI ÎN DISCURSUL DESPRE MIGRAȚIE .....	150
6.7. ANALIZA DISCURSURILOR LIDERILOR EUROPENI DESPRE MIGRAȚIE .....	152
6.8. CONCLUZIILE ANALIZEI DISCURSULUI EUROPEAN.....	168
<b>CONCLUZII GENERALE. CUM SE POZIȚIONEAZĂ LIDERII EUROPENI LA NIVEL DISCURSIV ÎN PERIOADA 2019-2021 CU PRIVIRE LA MIGRAȚIA DIN UNIUNEA EUROPEANĂ ? .....</b>	<b>170</b>
LIMITELE CERCETĂRII .....	175
DIRECȚII VIITOARE DE CERCETARE.....	176
<b>BIBLIOGRAFIE .....</b>	<b>177</b>
<b>ANEXE .....</b>	<b>199</b>
GRILA DE ANALIZĂ NR. 1: TIPOLOGIILE DISCURSURILOR UTILIZATE ÎN CADRUL ANALIZE DE DISCURS. ....	199
GRILA DE ANALIZĂ NR. 2: ANALIZA TEMELOR ȘI CATEGORIILOR DE DEFINIRE A TEMELOR DIN DISCURSURILE LIDERILOR EUROPENI .....	219

**Cuvinte cheie:** securitate, securitizare, desecuritizare, migrație, imigranți, criza refugiaților, politici de securitate comune, analiză de discurs, discurs ideologic, populism.

## Introducere

În perioada contemporană, agenda de securitate europeană cuprinde un spectru larg de amenințări și chestiuni etichetate ca fiind probleme, care nu fac parte din categoria amenințărilor tradiționale. În studiile din domeniul relațiilor internaționale este evidențiat în acest sens, că odată cu sfârșitul Războiului Rece și cu dispariția bipolarității de pe scena internațională mondială, statul nu mai este considerat a fi actorul principal și totodată, obiectul principal de referință în analizele de securitate. Așadar, provocările tradiționale, evidențiate de realiști precum Hans Morgenthau<sup>1</sup> sau Arnold Wolfers<sup>2</sup>, care vizau exclusiv securitatea statului sunt înlocuite de amenințările contemporane, încadrate de cercetătorii Școlii de la Copenhaga, în categoria amenințărilor *non-militare*.<sup>3</sup>

Cercetările prezentate de exponenții Școlii de la Copenhaga introduc analizele de securitate într-un nou cadru, după perioada Războiului Rece care tratează și identifică noi provocări și probleme asupra securității, pe care le abordează în raport cu obiectul de referință. Extinzând sfera obiectelor de referință, conform noilor agende de securitate identificăm în perioada actuală noi amenințări la adresa securității europene evidențiate prin amenințări la adresa securității societale, economice, politice și de mediu; identificate prin problemele cauzate de schimbările produse inclusiv de pe scena internațională.<sup>4</sup> Problemele actuale, clasificate ca fiind amenințări la adresa securității europene sunt reprezentate de: migrație și implicațiile sale asupra societăților și economiei din țara de destinație; crizele economice și fluctuațiile economice înregistrate în anumite zone; gestionarea resurselor naturale necesare în susținerea vieții; fenomenele climatice, poluare și încălzirea globală, dar și de instabilitatea politică și propagarea unor curente politice extremiste la nivel comunitar. Conform abordării securității din perioada contemporană și prin raportarea la amenințările și riscurile existente, identificăm că prioritatea securității naționale ( a statului ) este înlocuită de accentul pus pe securitatea societăților și a indivizilor ( prin

---

<sup>1</sup> Hans Morgenthau, *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace*, New York, Ed. McGraw-Hill, 1948.

<sup>2</sup> Arnold Wolfers, „National Security’ as an Ambiguous Symbol.” în *Political Science Quarterly*, Vol. 67, nr. 4, 1952, pp. 481–502. Disponibil online: în *JSTOR*, <https://doi.org/10.2307/2145138>, accesat în 26.03.2023.

<sup>3</sup> Vezi subcapitolul „Evoluția conceptului de securitate în domeniul relațiilor internaționale” din prezenta lucrare.

<sup>4</sup> Barry Buzan, Ole Waever, Jaap de Wilde, *Securitatea: un nou cadru de analiză*, Cluj-Napoca, Ed. CA Publishing, 2010.

intermediul abordării constructiviste care evidențiază necesitatea abordării securității societale și umane).

În contextul apariției fenomenului de globalizare și a implicațiilor pe care acesta l-a creat prin desființarea barierelor spațiale, într-un sens peiorativ, dar și prin desființarea *granițelor existente* în perioada Războiului Rece, migrația a devenit un proces de mobilitate tot mai des întâlnit și care a cunoscut o serie de transformări și forme și care dacă este necontrolată sau nereglementată în funcție de amploarea sa, ajunge să fie considerată la nivel de leadership comunitar sau la nivel național ca fiind o problemă de securitate și o sursă principală de insecuritate.

Migrația din Uniunea Europeană începută în anul 2015, etichetată de clasa politică și mass media europeană *criza refugiaților din 2015*, a readus din nou în discuție pe agenda de securitatea europeană, probleme precum refugiații, migrația ilegală și integrarea acestora în statele membre. Fenomenul de migrație declanșat în anii anteriori, dar care a s-a materializat într-o formă mai amplă începând cu anul 2015 a readus în discursurile liderilor politici europeni și pe agendele de securitate din statele membre relația dintre migrație și securitate, privită prin prisma identității în principal.

### **Scop și obiective**

Raportându-ne la situația creată în Uniunea Europeană de această criză a migrației, la nivelul discursurilor politice oficiale s-au evidențiat încă de la începutul manifestării acestui fenomen, prin utilizarea narațiunilor și a unor declarații interpretative, diferite etichetări ale migrației, refugiaților și imigranților ca fiind principalele surse ale problemelor din Uniunea Europeană.

Unul dintre principalele motive care au stat la baza alegerii acestei teme de cercetare a fost noutatea acestui subiect care a luat amploare în anul 2015 și care s-a desfășurat continuu până în prezent. Criza refugiaților din 2015 a fost un subiect principal abordat atât în domeniul mass-media, cât și în mediul politic, însă prezentat mai mult din perspectivă negativă, fiind etichetat ca o problemă, atât pentru societățile de destinație cât și pentru securitatea Uniunii Europene.

Un alt factor important care motivează alegerea acestei teme de cercetare a constat în identificarea unor lacune în cercetările existente asupra securitizării migrației crizei refugiaților, majoritatea cercetărilor bazându-se doar pe supoziții și prezentând doar anumite pasaje scoase din

anumite declarații de presă, ceea ce din punct de vedere metodologic descalificau cercetarea. Mai mult decât atât, consultând cercetările din domeniul migrației și din cel al studiilor de securitate cu privire la securitizarea migrației, am identificat că majoritatea lucrărilor se raportează la perioada 2015-2018 și nu surprind o imagine în ansamblu care să analizeze un corpus mai larg de discursuri.

Titlul lucrării „*Securitizarea și desecuritizarea crizei refugiaților din Uniunea Europeană. Analiza discursului oficial european despre migrație în perioada 2019-2021*” delimitează subiectul și perioada temporală, încadrând într-un mod clar cercetarea în tema studiului migrației prin utilizarea bazei teoretice asupra securității.

Accentul lucrării este pus pe practicile discursive utilizate de liderii europeni ai instituțiilor și statelor membre în discursurile despre migrație, refugiați și imigranții ilegali și, implicit, pe modul în care se poziționează aceștia cu privire la subiectul principal, migrația din Uniunea Europeană.

Prezenta cercetare își propune să prezinte atât din perspectivă teoretică cât și într-un mod practic și aplicat modul în care migrația internațională este considerată ca fiind o amenințare la adresa securității europene, împreună cu implicațiile pe care aceasta le generează la nivel discursiv.

Scopul lucrării de față este reprezentat de demonstrarea faptului că migrația începută în anul 2015 prin evenimentul crizei refugiaților din Orientul Mijlociu și Nordul Africii și care a continuat până în perioada actuală ( într-o continuă scădere ) a fost catalogată și percepută și în perioada anilor 2019-2021 ca o amenințare la adresa securității europene și la adresa securității societale, de către liderii europeni.

Lucrare pornește de la ipoteza de cercetare conform căreia fenomenul de migrație „criza refugiaților din 2015” prin amplitudinea sa, împreună cu modul de gestionare propus de instituțiile Uniunii Europene au produs o divizare la nivel discursiv în rândul liderilor oficiali ai Uniunii Europene în perioada 2019-2021. Aceasta argumentează prin intermediul celor două analize realizate, una generală asupra contextului ( realizată asupra situației din anul 2015) și una particulară, asupra discursurilor liderilor, că migrația din Uniunea Europeană cuprinzând atât migrația ilegală cât și cea forțată, împreună cu gestionarea deficitară din primul an (2015) și cu implementarea unui set de politici asumate la nivel oficial prin Agenda Europeană privind Migrația, care includeau un set de norme unitare pentru toate statele ( cotele obligatorii) au creat un val de critici la nivelul discursurilor.

Obiectivele pe care ni le asumăm și în același timp propunem prin această lucrare pot fi clasificate în două categorii, teoretice și practice. La nivel teoretic ne propunem să oferim o clarificare a conceptelor de securitate și migrație, ca mai apoi să oferim într-o perspectivă constructivistă ceea ce semnifică construcția socială și modul în care se realizează ea în raport cu analiza de discurs, conform literaturii de specialitate. În ceea ce privește partea practică și totodată, partea de originalitate a lucrării prin analiza de discurs critică, îmbinată cu o analiză socio-comunicațională ne propunem să identificăm care sunt principalele tipuri de discurs utilizate de liderii europeni și să evidențiem ulterior prin intermediul unei grile de analiză cum se raportează aceștia, prin temele principale utilizate în discursurile oficiale, la migrația din Uniunea Europeană, în perioada 2019-2021.

## **Metodologie**

În urma propunerii acestor obiective, prin intermediul analizei de discurs aplicate asupra corpusului de 19 discursuri oficiale a liderilor instituțiilor europene și a liderilor de state membre ne propunem ca această lucrare să răspundă la următoarele întrebări:

1. Care sunt principalele tipologii de discursuri și teme utilizate de liderii europeni în discursul despre migrație în perioada 2019-2021?
2. Cum se poziționează la nivel discursiv liderii europeni în perioada 2019-2021?

Cu scopul de a justifica alegerea cadrului teoretic al acestei lucrări, analiza de discurs ne va oferi și indica o serie de teme și argumente, care vor fi interpretate în secțiunea finală prin intermediul teoriei securitizării și desecuritizării, enunțate de cercetătorul Ole Waever. În urma acestei interpretări reușind să concluzionăm modul în care se raportează liderii europeni la migrație (refugiați, migranți și imigranți) și cum percep migrația din Uniunea Europeană în perioada 2019-2021.

Metodologia utilizată cu scopul de a ne atinge obiectivele de cercetare asumate și de a răspunde într-un mod obiectiv la întrebările de cercetare a fost una calitativă, focalizată pe analiza de discurs. Am considerat a fi relevantă, această metodă calitativă deoarece ne permite prin intermediul studiului asupra textului și examinării limbajului să identificăm modul în care liderii europeni construiesc realitatea cu ajutorul tehnicilor, fragmentelor și structura interacțiunii, dar și modul în care își prezintă intențiile prin intermediul limbajului și al cuvintelor.

Prin utilizarea analizei de discurs, focalizată în principal pe construcția argumentării, ne propunem să scoatem în evidență principalele teme abordate în actul discursiv european și să identificăm principalele tipuri de discurs abordate de liderii politici în contextul migrației crizei refugiaților din Uniunea Europeană, în perioada 2019-2021.

Corpusul este unul omogen, care conține doar discursuri susținute oficial, din postura de lideri ai unor instituții europene sau ai unor state. Alegerea corpusului supus analizării în această cercetare, o considerăm a fi una destul de importantă din perspectivă temporală (2019-2021) deoarece analizarea acestor discursuri ne va oferi o imagine transparentă a modului în care percep și construiesc liderii europeni migrația, la nivel discursiv. Mai mult decât atât, privit prin prisma faptului că începând cu anul 2019, fluxurile de refugiați și imigranți ilegali sunt de 10 ori mai scăzute, în raport cu anul 2015, aceste discursuri ne vor permite să identificăm strategiile pe care liderii europeni le prezintă la nivel discursiv.

Originalitatea lucrării constă în primul rând în metoda de analiză abordată în studierea discursurilor, care utilizează o grilă de analiză a discursului, care conține tema dominantă, actorii, contextul, categoriile care definesc tema, itemii care susțin tema și ideologia transpusă prin discurs, realizată cu scopul de a evidenția cum se poziționează și raportează liderii prin discurs cu privire la migrație.

Pe lângă aceasta, un alt element de originalitate este reprezentat de perioada supusă analizării, care conține discursuri dintr-o perioadă considerată de anumiți cercetători o perioadă de încheiere a crizei refugiaților din Uniunea Europeană. Prin această cercetare îmi propun să contribuim la creșterea interesului acordat acestei metode de analiză asupra procesului de securizare a migrației, și să oferim prin intermediul unei analize transparente modul în care liderii europeni din mai multe state membre și instituții ale Uniunii Europene se poziționează cu privire la migrație și criza refugiaților în perioada 2019-2021.

## **Sinteza capitolelor**

Prezenta lucrare care este împărțită în șase capitole și concluzii, prezintă astfel, o abordare multidisciplinară a trei mari domenii de cercetare, reprezentate prin tema securității, migrației și analizei de discurs.

În contextul transformărilor evidențiate în domeniul studiilor de securitate și cel al relațiilor internaționale după Războiul Rece, primul capitol are ca scop prezentarea literaturii de specialitate



asupra securității, evidențiind noul cadru de analiză a securității introdus de cercetătorii Școlii de la Copenhaga, care au extins sfera amenințărilor și totodată, obiectele de referință consacrate de cercetătorii realiști. În prima parte a capitolului teoretic este prezentată definiția și evoluția conceptului de securitate într-un mod cronologic și raportat la principalele școli de gândire. A doua parte a capitolului evidențiază reconceptualizarea oferită securității de Barry Buzan, Ole Waever și Jaap de Wilde împreună cu noul model constructivist de analiză de securitate realizat sub forma de dimensiuni și sectoare.<sup>5</sup> Atenția ne este reținută de noua abordare propusă de exponenții Școlii de la Copenhaga care au introdus pe lângă diversificarea obiectelor de referință și o practică de securitate, denumită securizare care conform lui Ole Waever, reprezintă „o construcție socială și politică care implică alegerea unei amenințări și prezentarea acesteia prin discurs, ca o problemă de securitate”.<sup>6</sup>

Al doilea capitol are ca scop principal clarificarea conceptuală a termenilor din domeniul migrației ( imigrant, refugiat, imigrant ilegal) pentru a oferi o mai bună înțelegere asupra fenomenului migrației din Uniunea Europeană și a modului în care criza refugiaților din 2015 a fost considerată o amenințare la adresa securității europene. Acest fenomen a fost mediatizat și prezentat la nivelul Uniunii Europene sub forma unor fluxuri masive de refugiați și imigranți ( ilegali), care încercau să intre pe teritoriul statelor membre și să traverseze granițele interne cu scopul de a ajunge în statele vestice. Cu scopul de a oferi contextul prezentei lucrări, am realizat o analiză calitativă a documentelor oficiale puse la dispoziție de instituțiile Uniunii Europene, prin care am prezentat într-un mod obiect desfășurarea migrației forțate și ilegale din Uniunea Europeană, împreună cu politicile de gestionare a crizei adoptate de Uniunea Europeană și modul în care s-a realizat securizarea migrației în perioada 2015-2017, conform indiscutabilei relații de inter conectivitate creată între migrație și securitate.

Cel de-al treilea capitol își propune să ofere o încadrare a cercetării în paradigma constructivistă, prezentând modul prin care migrația este încadrată ca fiind un fenomen social. În a doua parte a capitolului vom identifica care sunt mizele construcțiilor sociale, dar și modul în care se realizează construcția discursivă, în perspectiva lui Michel Foucault.<sup>7</sup> Cu scopul de a înțelege în cadrul analizei de discurs a acestei cercetări care a fost „miza” adoptării unui anumit

---

<sup>5</sup> Barry Buzan, Ole Waever, Jaap de Wilde, *op cit.* , p. 14.

<sup>6</sup>Ole Waever, *op.cit.*, pp. 46-86.

<sup>7</sup> Michel Foucault, *The Archeology of Knowledge and the Discourse on Language*, New York, Ed. Pantheon, 1972, p. 225.

tip de discurs sau unor practici de către lideri europeni, am considerat relevantă prezentarea perspectivei lui Michel Foucault asupra construcției discursului care are drept ca miza construirea socială a realității enunțatorului și de a crea relații de putere, în raport cu emițătorul.

Pornind de la relația de conectivitate creată între securitate și migrație și urmărind să identificăm la nivel discursiv modul în care se raportează la migrația din Uniunea Europeană, liderii oficiali în perioada 2019-2022, capitolul al patrulea are ca scop realizarea revizuirii literaturii asupra domeniului de analiză de discurs. Privită dintr-o perspectivă multidisciplinară analiza de discurs permite o propunere directă a anumitor teze, interesul major al studierii discursurilor fiind constituit de apariția din ultimele decenii a diseminării ideologiilor prin intermediul acestora.<sup>8</sup> În cadrul acestui capitol, accentul este pus abordarea critică a analizei de discurs și demonstrarea teoretică a modul în care este utilizat limbajul în discursuri cu scopul de a crea relații de putere, efecte ideologice și noi practici.<sup>9</sup>

Capitolul cinci urmărește descrierea metodologiei și modul în care a fost organizat designul de cercetare a analizei discursurilor liderilor europeni în perioada 2019-2021. Pentru analiza discursurilor liderilor europeni, am ales să utilizăm elemente specifice analizei critice a discursului și analizei socio-comunicaționale, după cum ne este prezentată în literatura de specialitate de către teoreticienii Norman Fairclough și Ruth Wodak, în cazul analizei critice de discurs și o analiză socio-comunicațională.

În prima parte a analizei de discurs prezentăm care este poziția Uniunii Europene prin analiza documentelor oficiale și care sunt principalele linii discursive abordate în discursurile susținute de oficialii europeni : președinta Comisiei Europene Von der Leyen, de Înalt Reprezentantului Uniunii pentru politica externă și de securitate comună, Joseph Borell, de vice-președintele Comisie Europene Margaritis Schinas, de fostul președinte al Comisiei Europene Jean-Claude Juncker, de Comisarul pentru Drepturile Omului din cadrul Consiliului European, Dunja Mijatovic și de Comisarul pentru Afaceri Interne al Comisiei Europene, Ylva Johansson fostul președinte al Comisiei Europene Jean-Claude Juncker.

---

<sup>8</sup> Luminița Roșca, *La sphère publique, la démocratisation de la vie sociale et politique et les médias en Roumanie*, București, Ed. Tritonic, 2012 ; Luminița Roșca, *Mecanisme ale propagandei în discursul de informare. Presa anilor 1985-1995*, Iași, Polirom, 2006.

<sup>9</sup> Norman Fairclough, Ruth Wodak, „Critical Discourse Analysis” în Teun A. van Dijk ( Ed.), *Discourse as Social Interaction*, London, Ed. Sage, pp. 84-258.

În a doua parte a analizei, prezentăm modul în care se poziționează statele membre, Germania, Ungaria, România și Polonia la nivel discursiv, raportat la migrație, prin analiza discursurilor prim ministrului Viktor Orbán, cancelarului german Angela Merkel, președintele Andrzej Duda, cel al prim ministrul Viorica Dăncilă și al președintelui Klaus Iohannis.

Capitolul al șaselea reprezintă partea de originalitate a lucrării care a constat în aplicarea celor două grile asupra corpusului de discursuri oficiale europene ale liderilor. În urma aplicării primei grile (prin care am urmărit identificarea tipologiilor discursurilor și implicit scopul vizat) am identificat o diversificare a discursurilor acestora. Liderii Europeni din cadrul instituțiilor Uniunii europene au utilizat discursuri care au fost încadrate în tipologia informativă persuasivă și mixtă (care viza atât latura informativă cât și cea persuasivă). Într-un mod asemănător și uneori preluat în linii mari se înscriu și liderii Germaniei și României, care utilizează aceleași tipologii. Într-un mod diferit față de liderii enunțați anterior, liderul Ungariei și cel al Poloniei utilizează în discursurile susținute tipologii seductive și persuasive, care conțin argumentări și retorici naționaliste de opoziție față de acțiunile derulate de Uniunea Europeană în domeniul migrației și față de imigranți și refugiați.

Aplicând a doua grilă de analiză cu scopul de a identifica temele utilizate de liderii europeni în discursurile despre migrație, imigranți și refugiați am identificat în rândul liderilor instituțiilor Uniunii Europene și în discursurile liderilor României și Germaniei teme precum solidaritatea, cooperarea, oferirea de protecție umanitară și respectarea drepturilor omului. Spre deosebire de acești lideri care au promovat prin discursuri politicile UE și adoptarea unei poziții comune solidare cu privire la migrație se poziționează la nivel discursiv, liderul Viktor Orbán și președintele Poloniei Andrzej Duda care adoptă o poziție de respingere a imigranților și refugiaților, dar și de critică la adresa acțiunilor derulate de instituțiile Uniunii Europene. Cei doi lideri, apreciați ca fiind naționaliști au utilizat în discursurile supuse analizei teme de respingere a cooperării și de respingere a solidarității, însoțite de narațiuni discursive și retorici populiste.

## **Concluzii**

Pornind de la ipoteza de cercetare care a constituit realizarea acestei teze: *divizarea percepțiilor liderilor europeni cu privire la politicile de securitate comună și externe ale Uniunii Europene* și utilizând rezultatele obținute în urma realizării analizei de discurs asupra corpusului format din cele nouăsprezece discursuri oficiale ale liderilor europeni remarcăm că grupul de lideri

se poziționează diferit din punct de vedere discursiv raportat la politicile migrației și implicit cu privire la migranți, atât refugiați cât și imigranți.

În urma analizei de discurs realizate constatăm că poziționarea liderilor europeni prin intermediul discursurilor din perioada 2019-2021 este diferită atât din perspectiva temelor pe care le utilizează referitor la migrația determinată de criza refugiaților, cât și din perspectiva ideologică pe care o transpun în discurs. În acest sens, remarcăm în corpusul de discursuri analizat o divizare a liderilor de state în privința temelor pe care le prezintă și a argumentelor pe care le utilizează în discurs.

Pornind de la teoria asupra securității realizată de teoreticienii Școlii de la Copenhaga și de la rezultatele obținute în urma analizei de discurs, precum că migrația iregulară și ilegală realizată pe teritoriul Uniunii Europene în perioada anilor 2019-2021, a reprezentat o amenințare pentru securitatea societală și implicit pentru identitatea europeană, fapt care s-a observat și în rândul discursurilor liderilor.

Interpretând argumentele, temele și tipologiile utilizate în cadrul discursurilor sale putem afirma că Viktor Orban realizează un proces de securitzare a migrației cu privire la identitatea creștină, pentru care imigranții de religie musulmană reprezintă o amenințare, care ar duce la conflicte în societate. Imaginea imigrantului este construită în discursurile acestuia după modelul teoriei dezvoltate de Carl Schmitt în lucrarea *The Concept of the Political* în care se face distincția între *prieten și dușman*. Această distincție se regăsește în practicile discursive populiste precum: „Nu vom ceda în cazul crizei”<sup>10</sup> și „prin aceste alegeri vom decide”<sup>11</sup> folosite cu precădere de liderii Viktor Orban și Andrzej Duda, prin care urmăresc atragerea electoratului de partea lor.

Privite tot din perspectiva teoriilor de securitate sub forma practicii discursive, discursurile liderilor instituțiilor europene și cele ale liderilor României și Germaniei prezintă și realizează un proces de desecuritzare, susținut prin practici de comunicare și negociere realizate cu scopul de a reduce gradul de amenințare a migrației generate de criza refugiaților sirieni, promovând politici

---

<sup>10</sup> Andrzej Duda, *Discursul susținut în cadrul Adunării Generale ONU*, New York, 20 septembrie 2021, disponibil online: <https://www.gov.pl/web/un/speech-by-the-president-andrzej-duda-at-the-76th-session-of-the-un-general-assembly>, accesat în 9.05.2022.

<sup>11</sup> Viktor Orban, *Discursul susținut în cadrul campaniei electorale pentru Parlamentul European*, Budapesta, 7 aprilie 2019, disponibil online: <https://visegradpost.com/en/2019/04/07/viktor-orban-introduces-his-programme-for-the-eu-elections-full-speech/>, accesat în data de 5.05.2022.

bazate pe cooperare și diferite reconcilieri,<sup>12</sup> în acest sens realizând atât la nivel discursiv cât și la nivel politic o trecere a migrației din sfera problemelor ce țin de securitatea europeană, în sfera politicilor publice.

### **Bibliografie selectivă:**

Adam Michel, „Types de textes ou genres de discours ? Comment classer les textes qui disent de et comment faire?”, în Claudine Garcia-Debanc (Ed.), *Langages 35e année, n°141. Les discours procéduraux, sous la direction*, Paris, Larousse, 2001.

Amossy Ruth, *L'argumentation dans le discours. Discours politique, littérature d'idées, fiction. Comment peut-on agir sur un public en orientant ses façons de voir, de penser ?*, Paris, Editura Nathan, 2000.

Anghel Gabriel, Horvath Istvan, *Sociologia migrație: Teorii și studii de caz românești*, Iași, Polirom, 2009.

Aradau Claudia, „From securitization theory to critical approaches to (in) security”, *European journal of international security*, Vol.3, Nr.3, 2018.

Baldwin David, „The concept of security”, în *Review of international studies*, Vol. 23, nr.1, 1997.

Balzacq Thierry, „A Theory of securitization: origins, core assumptions and variants” în Balzacq Thierry(Ed.), *Securitization Theory: How security problems emerge and dissolve*, London, Ed. Routledge, 2011.

Balzacq Thierry, Leonard Sarah, Ruzicka Jan, „Securitization'revisited: Theory and cases”, în *International relations*, Vol.30, Nr.4, 2016.

---

<sup>12</sup> Thierry Balzacq, *Securitization Theory: How Security Problems Emerge and Dissolve*, Milton Park Abingdon Oxon: Routledge; 2011, pp. 116-117.

- Balzacq Thierry, *Securitization Theory: How Security Problems Emerge and Dissolve*, Milton Park Abingdon Oxon: Routledge; 2011.
- Beciu Camelia, *Sociologia comunicării și a spațiului public: concepte, teme, analize*, Iași, Ed. Polirom, 2011.
- Bigo Didier, „Migration and Security” în Viginie Guiraudon, Christian Joppke (Ed.), *Controlling a New Migration World*, London, Ed. Routledge, 2001.
- Bigo Didier, „The (in)securitization practices of the three universes of EU border control: Military/Navy–border guards/police–database analysts”, în *Security dialogue*, Vol. 45, Nr. 3, 2014.
- Buzan Barry et. al., *Security: A new framework for analysis*, Ed. L. Rienner Publishers, 1998.
- Buzan Barry, *People, states & fear: an agenda for international security studies in the post-cold war era*, ECPR Press, 2008.
- Buzan Barry, Waever Ole, Wilde de Jaap, *Securitatea: un nou cadru de analiză*, Cluj-Napoca, Ed. CA Publishing, 2010.
- Castles Stephen, „Towards a sociology of forced migration an social transformation” în *Sociology*, Nr. 37, 2003.
- Castles Stephen, Alastair Davidson, *Citizenship and Migration. Globalization and the politics of Belonging*, New York, Ed. Routledge, 2000.
- Derrida Jacques, „Force of Law: The Mystical Foundation of Authority”, în Drucilla Cornell, Rosenfeld Michel, Carlson David Gray(Ed.), *Deconstruction and The Possibility of Justice*, New York, Routledge, 1992.

- Fairclough Isabela, Fairclough Norman, *Political Discourse Analysis: A Method for Advanced Students*, London, Ed. Routledge, 2012.
- Fairclough Norman, *Analysing discourse: Textual analysis for social research*, London, Ed. Routledge, 2003.
- Fairclough Norman, Wodak Ruth, „Critical Discourse Analysis” în van Dijk Teun( Ed.), *Discourse as Social Interaction*, London, Ed. Sage.
- Foucault Michel, *Discipline and Punish: The Birth of the Prison*, New York, Ed. Pantheon, 1977.
- Foucault Michel, *Surveiller et Punir: Naissance de la prison*, Paris, Ed. Gallimard, 1975.
- Foucault Michel, *The Archeology of Knowledge and the Discourse on Language*, New York, Ed. Pantheon, 1972.
- Foucault Michel, *The History of Sexuality*, Vol. 1, New York, Vintage Books, 1976.
- Iov Claudia Anamaria, „Security as a Speech Act – From Theory to practice. Discourse construction on Migration in the European Union” în Iov Claudia Anamaria(Ed.), *The European Union in the Age of (In)Security*, Cluj-Napoca, Ed. Presa Universitară Clujeană, 2020.
- Iov Claudia Anamaria, *Rethinking (In)Security in the European Union the migration-identity-security nexus*, UK, Cambridge Scholars Publishing, 2020.
- Maingueneau Dominique, *Initiation aux méthodes de l'analyse du discours. Problèmes et perspectives*, Paris, Ed. Classiques Hachette, 1976.
- Marga Andrei, *Raționalitate, comunicare, argumentare*, Cluj, Ed. Dacia, 1991.

- Mearsheimer John, „Back to the future: Instability in Europe after the Cold War”, în *International security*, , Vol. 15, Nr. 1, 1990.
- Morgenthau Hans, *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace*, New York, Ed. McGraw-Hill, 1948.
- Organizația Națiunilor Unite, „Convenția privind Statutul Refugiaților”, 1951.
- Perelman Chaïm, Lucie Olbrechts-Tyteca, *Tratat de argumentare. Noua Retorică*, traducere de Stoica Aurelia, Iași, Ed. Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2012.
- Pescaru Cristina, „International migration and european integration – factor of globalization” în *Regionalizare și politici regionale*, Iași, Ed. Lumen, 2014.
- Roșca Luminița, *La sphère publique, la démocratisation de la vie sociale et politique et les médias en Roumanie*, București, Ed. Tritonic, 2012.
- Roșca Luminița, *Mecanisme ale propagandei în discursul de informare. Presa anilor 1985-1995*, Iași, Polirom, 2006.
- Sarcinschi Alexandra, „Elemente noi în studiul securității naționale și internaționale”, Ed. Universității Naționale de Apărare București, 2005.
- Sarcinschi Alexandra, *Migrație și securitate*, București, Ed. Universității Naționale de Apărare „Carol I”, 2008.
- Schreiber Lisa, Hartranft Morgan, „Introduction to public speaking.” în *The Public Speaking Project Public Speaking: The Virtual Text*, San Francisco, Ed. Creative Commons, 2011.
- Waever Ole, „Identity, integration and security: Solving the sovereignty puzzle in EU studies”, în *Journal of international affairs*, 1995.



Wæver Ole, „Securitization and Desecuritization”, în Ronnie Lipschutz, *On security*, Columbia University Press, 1998.